

Synpunkter på kommunens förslag till detaljplan för kapacitetsstark kollektivtrafik delsträcka D, PBN 2022-000048

1. Inledande synpunkter

Sveriges Lantbruksuniversitet ("SLU"), i dess egenskap av ägare av fastigheten Uppsala Ultuna 2:1 och nyttjanderättshavare inom fastigheten Uppsala Ultuna 2:23, har granskat kommunens samrådsredogörelse och förslag till detaljplan delsträcka D.

Precis som SLU framfört i yttrande för detaljplan delsträcka C anser SLU att en del av SLU tidigare framförda synpunkter, som är av yttersta vikt för SLU, inte fullt ut bemötts av Uppsala kommun i samrådsredogörelsen och förslaget till detaljplan. SLU ser därför anledning att på nytt påtala dessa särskilda förhållanden samt förtydliga och utveckla dessa. Även om detta yttrande, avseende delsträcka D, i stora delar innehåller samma påpekanden som för delsträcka C har SLU valt att behålla påpekandena i båda de aktuella yttrandena.

Bakgrund

SLU har vid två tidigare tillfällen, i maj 2021 och i september 2023, yttrat sig över detaljplanen för delsträcka D. SLU har i dessa yttranden beskrivit förutsättningar för såväl det intentionsavtal som SLU och Uppsala kommun ingick i början av 2020 ("**Intentionsavtalet**") samt den verksamhet som SLU bedriver inom fastigheterna Ulltuna 2:1 och Ulltuna 2:23 ("**Campusområdet**"). För undvikanden av upprepning, framför allt vad gäller den av SLU bedrivna verksamheten hänvisar SLU till vad som anförts i tidigare yttranden och dessa bifogas också föreliggande yttrande, **bilaga 1 och 2**.

Intentionsavtalet

SLU vill återigen fästa kommunens uppmärksamhet på innehållet i Intentionsavtalet. Genom Intentionsavtalet har kommunen förbundit sig att tillse att SLU:s nuvarande verksamheter inte skall äventyras.

SLU anser att detta är en förpliktelse som bör avspeglas i själva detaljplanen genom olika typer av egenskapsbestämmelser. Vid all typ av detaljplaneplanering

ska kommunen redan vid valet av plats ha i åtanke att den aktuella marken är lämpad med hänsyn till möjligheterna att förebygga olika typer av störningar. Det är ett sätt för kommunen att sätta själva spelreglerna och förutsättningarna för kommande byggnation och användning. Därför bör vad parterna varit överens om i Intensionsavtalet också komma till uttryck i detaljplanen.

SLU vill utöver vad som angivits i Intensionsavtalet poängtera att verksamheten inom Campusområdet kontinuerligt utvecklas och även detta bör beaktas. Den attraktionskraft som gör att Campusområdet kan fortsätta fungera som ett innovationscenter och vetenskapskluster förutsätter ett läge som varaktigt är lämpligt för forskning med störningskänsliga djur och instrument samt behandling av patientdjur vid Universitetsdjursjukhuset.

Verksamheten inom Campusområdet

Som utförligt redogjorts för i tidigare yttranden bedriver SLU forsknings- och utbildningsverksamhet av yppersta världsklass inom Campusområdet. Inom den verksamheten använder man sig av instrument och utrustning som är ytterst känsliga för vibrationer och elektromagnetiska fält. I den del av verksamheten som inkluderar djur ingår även Universitetsdjursjukhuset ("UDS") där det bedrivs såväl akut som planerad djursjukvård.

Vad gäller sträckningen för detaljplan D är det verksamheterna vid och kring UDS och Institutionen för skogligt biomaterial och teknologi, avdelningen för trävetenskap och teknologi, områden i anslutning till bron över Fyrisån samt dagvattenhantering som i huvudsak berörs av spårvägssystemet.

Ett avbrott i ett forskningsprojekt kan innebära att forskningen och dess data kan bli oanvändbara för fortsatta studier. För den del av verksamheten som inkluderar djur kan en störning medföra att inte bara själva studien blir påverkad negativt utan även att de djur ingår som i en studie far illa. Forskningsverksamhet kan till viss del planeras men för de djur som behandlas vid UDS kan en oväntad påverkan från höga ljud eller vibrationer påverka såväl djuret som den apparatur som användes vid själva behandlingen. Ett stressat djur kan dessutom medföra fara för djurägare och personal, denna risk är särskilt stor vid hästkliniken.

Problem som uppstår i samband med byggnation och/eller drift av spårvägssystemet kan även få följdkonsekvenser för SLU och UDS uppdrag som ansvariga för utbildningen vid veterinärprogrammet. För att kunna bedriva veterinärutbildningen är UDS beroende av att det finns ett inflöde av djur för behandling. Om spårvägssystemet, oavsett om det är under byggnation eller drift av detsamma, medför att djurägare väljer bort UDS som alternativ för behandling av sina sjuka djur på grund av buller, vibrationer eller andra problem kommer detta att medföra stora negativa konsekvenser för bedrivandet av Sveriges enda veterinärutbildning.

2. Yttrande över detaljplaneförslaget

Kravställda nivåer anpassade till SLU:s verksamhet i fråga om buller, elektromagnetisk strålning och vibrationer

Efter SLU:s förra yttrande har kommunen vidtagit en omstart med arbetet med att ta fram tekniska utredningar för att utreda och analysera spårvägs-systemets påverkan inom Campusområdet hänförligt till buller, elektro-magnetisk strålning och vibrationer. SLU ser positivt på detta arbete och även det faktum att SLU fått delta i arbetet med synpunkter på det av kommunens konsulter framtagna underlaget. I fråga om buller och vibrationer har de tekniska utredningarna varit inriktade på att fastställa nu rådande nivåer inom Campusområdet, s.k nulägesmätningar. För elektro-magnetiska fält har utredningsuppdraget utgått från simulerade nivåer som kan förväntas uppstå vid den framtida driften av spårvägssystemet.

För vibrationer finns nulägesmätningar utförda av Metron Miljökonsult AB och för elektromagnetiska fält har Trivector Traffic AB vidtagit en utredning som simulerar framtida förhållanden. SLU har tagit del av båda dessa utredningar och även givits möjlighet att lämna synpunkter. Utredningarna från Metron Miljökonsult AB och Trivector Traffic AB är, såvitt SLU kan bedöma, i det närmaste färdigställda och skulle med små åtgärder kunna ligga till grund för egenskapsgränser i detaljplanen i vart fall i sträckningen av spårvägssystemet längs med Ulltuna allé. För dragningen av spårvägssystemet i närheten av Institutionen för skogligt biomaterial och teknologi, avdelningen för trävetenskap och teknologi saknas enligt SLU:s förmenande tillräckligt utredningsmaterial som beaktar störning från vibrationer i samband med såväl byggnation som drift. För buller har kommunen låtit Ensucon AB utföra en kompletterande bullerutredning. Den av Ensucon utförda bullerutredningen har inte analyserat behov av bullerdämpande åtgärder med hänsyn tagen till djur som under behandling vid UDS vistas utomhus samt gränser för ultraljud.

Kravställda nivåer som del av detaljplanen

SLU utgår från att arbetet med att färdigställa ovan angivna utredningar intensifieras och med stöd av vad som anges i detta yttrande samt ambitionsnivån i Intentionsavtalet. När dessa utredningar föreligger i sin slutliga utformning anser SLU att de värden som parterna enats om som kravställda nivåer ska ingå i planbestämmelserna. Det måste gå att på ett tydligt sätt se vad olika anläggningar inom planområdet har att förhålla sig till så att buller, elektromagnetiska störningar eller vibrationer utanför planområdet inte riskerar att öka i jämförelse med dagens nivåer eller störa omkringliggande verksamheter.

SLU anser inte att kommunen i planförslaget redovisat hur man hanterat och avvägt olika intressen. Det finns inte heller någon redovisning av de negativa konsekvenser ett genomförande av detaljplanen kan få för SLU om detaljplanen inte uppställer egenskapsgränser anpassade till den av SLU bedrivna verksamheten. SLU:s uppfattning från tidigare yttranden kvarstår således att det saknas

klargörande utredningar och analyser samt att det utifrån detaljplanens bestämmelser inte går att fastställa vilka skydds-åtgärder som behöver efterföljas eller vidtas.

Det är kommunen som tar fram och antar en detaljplan. I detta ingår att kommunen också ansvarar för att kommunen har ett tillräckligt planerings-underlag för antagandet av detaljplanen. Ett sådant planeringsunderlag ska ta hänsyn till de platsspecifika förutsättningarna. Med platsspecifikt menas att planeringsunderlaget ska i tillräcklig grad ha utrett vilka eventuella olägenheter en verksamhet ger upphov till i närområdet. När kommunen utreder planeringsförutsättningarna på platsen behöver den alltså kartlägga både vilka uppgifter som finns tillgängliga i befintliga planeringsunderlag och vilka uppgifter som saknas och som därmed behöver tillföras genom nya underlag. Hur omfattande planeringsunderlag som behövs i det enskilda planärendet får i första hand bedömas utifrån reglerna i kommunens utredningsansvar enligt 23 § första stycket förvaltningslagen. Nämnda bestämmelse anger att det är den myndighet som ansvarar för uppgiften som också ska se till att ett ärende blir utrett i den omfattning som dess beskaffenhet kräver. SLU har vid upprepade tillfällen och under hela det pågående detalj-planearbetet uttryckt oro för att verksamheten vid SLU kan komma att påverkas negativt av störningar från buller, elektromagnetiska fält och vibrationer. Det är därför olyckligt att sådana faktorer och dess påverkan för verksamheten inom Campusområdet fortfarande omnämns sparsamt i planbeskrivningen och några egenskapsbestämmelser som hanterar och sätter gränser för sådana störningar finns överhuvudtaget inte i plankartan.

SLU anser att kommunen behöver ta ansvar för att färdigställa de utredningar som ska utgöra underlag för kravställda nivåer och detta arbete behöver intensifieras. De kravställda nivåerna bör därefter utformas som planbestämmelser som styr utformning och/eller skyddsåtgärder kopplade till buller, elektromagnetiska strålning och vibrationer. SLU anser vidare att det måste tydligt gå att utläsa av detaljplanen vem som ska ansvara för de eventuella åtgärder som behövs för att i detaljplanen angivna kravställda nivåer inte ska överskridas. Dessa bestämmelser bör utformas för såväl byggande som i den framtida driften av spårvägen.

Kravställda nivåer som del av civilrättsliga avtal mellan berörda parter

I kommunens granskningsutlåtande och kommentar till inkomna yttranden gällande störning av känsliga verksamheter anger stadsbyggnads-förvaltningen att kommunen har för avsikt att låta resultaten från de tekniska utredningarna utgöra kravställande nivåer för upphandlingen av byggnationen av spårvägen samt under den framtida driften av densamma. Av stadsbyggnadsförvaltningen yttrande framgår även att kommunen genom avtal har för avsikt att säkerställa fastighetsägarnas och hyresgästernas verksamheter så att dessa ska kunna bedrivas utan negativ omgivningspåverkan till följd av detaljplanen. SLU menar att detta är

helt i linje med Intentionsavtalet och SLU har för egen del ingen vilja av att fördröja den processen.

SLU:s uppfattning är emellertid att avtalsprocessen, oavsett om det är ett avtal med SLU eller framtida entreprenör för byggnation, är en egen process som ska vara avskild från själva detaljplaneprocessen. Kommunen kan inte lägga över sitt ansvar för att ta fram detaljplanen och det utredningsmaterial som ska ingå i bedömningen av detaljplanens lämplighet på ett civilrättsligt avtal.

Det ska i detta avseende även noteras att stadsbyggnadsförvaltningen i fråga om hanteringen av störningar angivit att avtal ska tecknas med respektive fastighetsägare. SLU utgår från att detta är ett misstag eller en felskrivning och att det rätta påpekandet från stadsbyggnadsförvaltningen ska vara med respektive fastighetsägare och verksamhetsutövare, dvs SLU. Har kommunen för avsikt att enbart träffa avtal med respektive fastighetsägare är det av än större vikt för SLU att kravställda nivåer utformas som detalj-planbestämmelser.

Väljer kommunen att använda sig av ett civilrättsligt avtal så måste avtalet vara framtaget och undertecknat vid kommunens antagande av detaljplanen för att kunna utgöra ett substitut till en reglering via bestämmelser i detaljplanen.

Området kring bron över Fyrisån

SLU noterar att kommunen i samrådsredogörelsen beaktat det s.k rektorsminnet och att borttagandet av detsamma ska regleras i avtal med SLU. SLU:s påpekanden i övrigt avseende plantering på åkerholmar och vid idrottsplatsen har kommunen inte bemött i samrådsredogörelsen.

Dagvattenhantering

Av samrådsredogörelsen och den till detaljplaneförslaget hörande plankartan synes den befintliga dagvattendammen vid Ulltuna allé och i närheten av UDS lämnas utan några ingrepp eller förändringar. SLU har emellertid fått uppfattningen via andra kanaler än samrådsredogörelsen att dagvattendammen kommer att behöva flyttas. En flytt av denna kan komma att påverka verksamheten vid UDS. Detta måste utredas och tydligare beskrivas för att SLU ska kunna uttala sig om detta i själva detaljplanerärendet.

3. Sammanfattning

SLU synpunkter på det av kommunen utställda detaljplaneförslaget avseende delsträcka D kan sammanfattas enligt följande:

- Detaljplaneförslaget saknar klagörande utredningar och analyser kring eventuell påverkan på den av SLU bedrivna verksamheten. Planförslaget

innehåller inte heller någon bedömning av eventuella negativa konsekvenser för SLU som ett genomförande av detaljplanen kan medföra

- Detaljplanen uppställer inga egenskapsbestämmelser anpassade till den av SLU bedrivna verksamheten. Tekniska rapporter och utredningar som ska utgöra underlag för kravställda nivåer är fortfarande inte färdigställda
- I avsaknad av kravställda nivåer som egenskapsbestämmelser går det inte att fastställa vilka skyddsåtgärder som behöver efterföljas eller vidtas.
- Detaljplanen redovisar inte på ett tydligt sätt vem som ska ansvara för eventuella skyddsåtgärder
- Kravställda nivåer avseende buller och vibrationer är något som även måste beaktas under själva byggfasen.
- SLU anser att eventuell flytt av befintlig dagvattendamm inte är tillräckligt utrett för att kunna utgöra ett fullgott underlag för detaljplanens antagande.
- Det offentlighetsrättsliga ansvaret för att detaljplanens fullständighet kan inte överlåtas på ett civilrättsligt avtal.

Det är inte tillfredsställande att SLU i avsaknad av tydliga plan-bestämmelser och utförligare utredningar beskrivna i planbeskrivningen är helt och hållet utlämnad till att de avtalsförhandlingar som kommunen hänvisar till i kommentaren till yttranden under samrådtiden leder till ett avtal som reglerar dessa problem på ett för SLU fullgott sätt. SLU utgår därför, med stöd av vad som angivits ovan, att kommunen tar till sig SLU:s synpunkter och tillser att dessa implementeras i detaljplanen. Utan plan-bestämmelser eller en i vart fall för SLU tillfredsställande lösning i separat avtal är SLU av uppfattningen att de underlag som hittills presenterats fortfarande uppvisar sådana brister att det inte är möjligt för SLU att fullt ut ta ställning till detaljplaneförslaget och spårvägssystemets påverkan för omgivningen i form av störningar från buller, elektromagnetiska fält och vibrationer.

Beslut om detta yttrande har på rektors uppdrag fattats av universitets-direktör Martin Melkersson efter föredragning av chef för projekt och lokaler Anna Lidvall Gräll. Innehållet har förankrats och tagits fram i samarbete med berörda fakultetsledningarna.

Martin Melkersson

Anna Lidvall Gräll